

Oponentský posudek na diplomovou práci M. Zelingrové:

PŘEKLAD DIVADELNÍ HRY THE BALLAD OF THE SAD CAFÉ, EDWARD ALBEE/ CARSON MCCULLERS INTERPRETACE, PŘEKLAD, ANALÝZA

1. **Literární analýza divadelní hry** - E. Albee samozřejmě musí pracovat s dalším hereckým ztvárněním, proto jeho verbální charakteristika nemusí být tak propracovaná, neznamená to ovšem, že by byl divák nutně odsouzen vidět postavu jakkoliv zploštělou (viz např. popis Bratránka Lymona, str. 12,13). Na jevišti je stejně důležité mimoslovní jednání. Strach, že se Bratránek bojí spát ve velké posteli lze zahrát, pro dramatický text to bývá mnohdy daleko výstižnější, než pokud je to explicitně vyřčeno, pro herce potom širší možnosti, jak hrát "mezi řádky."
2. **Překládání divadelních her** - srovnání Hilsky, Josek, Urbánek - chybí poslední z jmenovaných...
3. Druhým recipientem bývá divadelník, ale nikoli režisér, ale nejčastěji dramaturg, v mnoha případech je i zadavatelem nových překladů a s překladatelem na textu pracuje (zvláště u textů nikdy neuvedených), právě s ohledem na divadelní zkušenosti a propojení s konkrétním prostorem. Dramaturg by měl mít pochopitelně k ruce originál a všechny předchozí dostupné překlady. Pokud se stane, že překladatel je i režisérem, nejedná se mnohdy o šťastné sloučení, protože se často dublují chyby a jak autorka správně uvedla, bývají to texty, které lze použít pouze jednorázově.
4. Překladatel nemusí být nutně informován o úpravách v textu, pokud se jedná o razantní změny, musí s nimi souhlasit především autor, běžné škrty či přehození replik se nekonzultují.

5. Překlad divadelní hry

- str. 30 **Občas v pozdním odpoledni, když je vedro nejhorší, čísi ruka pomalu otevře okenici a na město shlédne tvář... strašná, zachmuřená tvář... taková, s jakou se setkáváme ve snech. Stojí u okna asi hodinu,**

(Na chvíli panuje naprosté ticho, pak zatímco se okenice znovu zavírá)

...pak okenici znovu zavře a jinou živou duši na té ulici už jistě nevidíte.

Špatná vazba - jakoby okenici zavírala tvář...

- Str. 31 **MLČÍ. Zprava se stínem na jevišti přiblíží postava.**

Lépe - zprava se ve stínu...

- Str. 32, 33 - zkracování í na i - říkali, není, objevuje se pouze na začátku překladu, dále s tím autorka nepracuje. Pro kultivaci jevištní řeči je lepší nechávat í, event. zkrácení může vzniknout až při realizaci, pro jistou charakteristiku postavy. (Nebo se možná jedná o překlepy???)

- Str. 33 **BRATRÁNEK LYMON: Večír.**

Působí archaicky, možná lépe přidat Břej - které autorka často jinde používá.

- Str. 34 **SLEČNA AMÉLIE: Napij se. (krátká odmlka) Vzpruží tě to.**

Vzpruží - příliš literární, navíc pro interpreta trochu krkolomné.

- Str. 34 **(BRATRÁNEK LYMON přestane brečet a trochu jako popotahující dítě si přiloží láhev k ústům a pije. Když se napije on, SLEČNA AMÉLIE mu láhev vezme,**

Stačí - Když se napije - bez on

- Str. 36 **HENRY MACY: (pozdravení, které je zároveň otázkou) Ranko, slečno?**

Vysloveno nebudeme vědět, o co se jedná.

- Str. 37 **HENRY MACY: (náznak úsměvu) No, lidé mluví o leccěms.**

O leccěms je téměř nevyslovitelné

- Str. 37 **EMMA: Před dvěma dnama?**

Možná lepší především...

- Str. 38 **HENRY MACY: Slečna Amélie není zrovna známá svým milosrdenstvím.**

V kontextu působí literárně

- Str. 39 **Jeho tělo pak rozřezala a pohřbila ho v bažinách. (stejně jako to ostatní před tím) Nemám pravdu?**

Stačí jen rozřezala a pohřbila (bez ho)

- Str. 39 **EMMA: (pomalu, důrazně kýve hlavou) Tak tohle tedy provedla.**
Lépa teda - ne tedy

Str. 40 **BRATRÁNEK LYMON schází postupně ze schodů – majestátně, jako skvělá hostitelka. Už není zaprášený, je čistý. Má na sobě svoje malé sako,**

Stačí má na sobě sako - bez přivlastňovacího zájmena

- Str. 41 **PRVNÍ OBYVATEL: Jo, co to máš, ty buráčku?**

Buráčku - příliš osobní při prvním setkání, lépe prcku?

- Str. 41 **I mé vlastní zuby mi vždycky přišly kyselý, proto užívám tuhle sladkou věcičku.**

Najít lepší variantu. I na začátku věty navozuje pocit, že je kyselého i něco jiného.

- Str. 41 **HENRY MACY: Mně se to zdá být v pořádku.**

Příliš literární - lépe mají Pellarovi - Co je na tom divného?

- Str. 41 **RAINEY 1: Taky pracuje v přádelně.**

Lépe taky dělá...

- Str. 42 **je ... sošná.**

Lépe Pellarovi - je... plná.

- Str. 43 **VYPRAVĚČ: (konverzace v pozadí) Co se v tu chvíli stalo, bylo velmi neobvyklé. I když se muži mohli na whisky slečny Amélie spolehnout, platilo pravidlo, že ji museli pít mimo její pozemky – a z takového obchodu člověk sotva čerpá radost: dostali jste pítí, ale museli jste ho pít na verandě, nebo ho do sebe hodit na ulici nebo se s ním ztratit ve tmě. V tuto chvíli ale slečna Amélie porušila své vlastní pravidlo a muži pili v jejím obchodě. Dokonce víc než jen to – ona sama jim dala sklenice a otevřela dvě krabice krekrů a pohostinně je dala na táč na bar a každý, kdo chtěl, si mohl vzít jeden zadarmo.**

Z takového obchodu člověk sotva čerpá radost - neobratné

Amélie porušila své vlastní pravidlo - lépe - v tuto chvíli ale slečna Amélie svoje pravidlo porušila...

Ona sama - stačilo by sama

Možná lépe skleničky než sklenice

V jedné větě dvakrát dala...

Str. 43 **TŘETÍ OBYVATEL: Její táta, ten jí říkal... broučku.**

Lépe zachovat původní malá - little, změna možná, až s ohledem na dispozice herečky

- Str. 44 **A tak skončily ty tři dny, kdy přijel cizinec, proběhl nesvěcený svátek a vznikla kavárna.**

Nesvěcený svátek - nepříliš používané sousloví - tady je rozdíl mezi zrakovým a sluchovým vjemem. Pokud budeme čist, je to v pořádku, ale když to jenom uslyšíme, může nás to zarazit a zbrzdit příjem dalších informací - lépe viz Pellarovi - svátek ve všední den

- Str. 44 **Už to nebyl obchod ale skutečná kavárna otevřená každý večer od šesti do půlnoci. Jak se tak pro jednou stalo, lidé změnu přijali.**

*(na scénu vstoupí SLEČNA AMÉLIE a BRATRÁNEK LYMON, posadí se na scho-
dech)*

To, že bratránek Lymon dál bydlel u slečny Amélie i to že spal v posteli jejího mrtvého otce, přijali všichni, až na pár výjimek, většinou žen, jejichž mysl měla temnější zákoutí, než o jakých se jim kdy zdálo. A kavárnu uvítali všichni, až na ministrantovu ženu, která tajně pila a cítila se ještě víc osamělá. Uplynuly čtyři roky...

Přijali, přijali - ve větách po sobě

Lépe u Pellarových - kostelníkova žena

Lépe syntax - která pila tajně a cítila se osamělá ještě víc.

- Str. 47 **A já sbíhala po schodech a oblékala se u těch žhnoucích kamen, a on se myl u pumpy.**

Žhnoucích - působí literárně - lépe rozpálenejších (viz Pellarovi)

- Str. 48 **Ach, Amélie, tolik tě miluju. Mluvil pravdu? To se dozvíme. Ale je pravda, že slečna Amélie**

Pro zdůraznění lépe Ale pravda je...

- Str. 49 **MACPHAIL: ... a pak jsi ho vzal za ten velkej hnusnej ocas a hodil sis ho přes rameno a přehodil ho...**

Hodil - přehodil

- Str. 52 **SLEČNA AMÉLIE: Jen si jděte jinam. Kdo si nedá pozor, stejně bude mít tady dveře zavřený.**

Vynechat stejně

- Str. 53 **SLEČNA AMÉLIE: (rozkaz) Na mý pozemky ani nepáchne! Nikdy! Toť vše.**

Toť vše působí u Amélie nepatřičně

- Str. 57 **HENRY MACY: To je. A ne pro tebe, Marvine, dospěla.**

Nehezky rozdělená věta oslovením. Lépe třeba Ale ne, Marvine, pro tebe nedospěla. I slovo nedospěla působí literárně (nevyrostla, nedozrála???)

- Str. 58 **Další dva roky proto Marvin Macy se slečnou Amélií nemluvil, ale v průběhu toho času se snažil stát v jejích očích lepším.**

...se snažil stát se...

- Str. 67 **SLEČNA AMÉLIE: (sedne si na verandu, stále na něj míří) Jestli se byt' jen o krok přiblížíš, ustřelím ti hlavu. Někdy znovu vkročíš na mý pozemky a zastřelím tě.**

Byt' působí archaicky - stačilo by bez něj. Jestli se přiblížíš jen o krok...

- Str. 75 **MARVIN MACY: Jo, a není ho náhodou půlka moje? Co?**

Z kontextu stačí - a není náhodou půlka moje?

- Str. 76 **MARVIN MACY: (uzavírá rozhovor) Prostě si hled' svých věcí, Henry, a já se budu starat o ty svoje. Dobře?**

Lépe svejch než svých - svoje svý

- Str. 78 **SLEČNA AMÉLIE: Kde jsi byl, bratránku? Skoro jsem na tebe už zanevřela.**

Lépe - Už jsem na tebe skoro zanevřela.

- Str. 80 **Jednoho večera, skoro tři měsíce po tom, co se Marvin Macy vrátil do města, ale došlo k události, která nastavila kurs ke katastrofě.**

Kurs ke katastrofě je krkolomné (...která dávala tušit, že dojde ke katastrofě???)

- Str. 87 **Občas v pozdním odpoledni, když je vedro nejhorší, čísi ruka pomalu otevře okenici a na město shlédne tvář... strašná, zachmuřená tvář... taková, s jakou se setkáváme ve snech. Stojí u okna asi hodinu, ... pak okenici znovu zavře a jinou živou duši na té ulici už jistě nevidíte.**

Viz úvod a vazba na tvář.

6. Překlad M. Zelingrové je skutečně na rozdíl od manželů Pellarových méně emotivně zabarvený, téměř se vyvarovala archaismů a postavám vložila současný jazyk s charakteristickými prvky. Významově se držela předlohy, takže nedošlo k žádným nežádoucím posunům, chybám či nesrozumitelnosti.

Autorce bych však doporučila číst si překlad divadelní hry nahlas - alespoň sama, ideálně v dialogu. Uslyší tak - což je dost důležité - nelibozvučnost některých slov a frází, ortoepické nástrahy a nesplavnou stavbu vět.

Autorka se své práci nápadně podrobně zabývá scénickými poznámkami, v praxi jsou však pouze jakýmsi "návodem", někteří dramatikové je nepoužívají vůbec. Někteří autoři trvají na jejich dodržování, pro tvůrce představení to však často bývá dost omezující, proto je obcházejí nebo dokonce ignorují.

Autorka diplomové práce si dala obtížný úkol. Přeložit znovu divadelní hru a potom ji srovnat se starším překladem. To je myslím úkol těžký i pro zkušené překladatele.

Najít od své práce patřičný odstup, aby komparace byla relevantní.

A na závěr se nabízejí otázky: je tak důležité, aby překlad nezestárnul a byl použitelný "navždy"? Neuzavře se do jakési "bezbarvé" neutrality - zvláště když se jedná o divadelní hru Balada o smutné kavárně, kde jsou emoce a nevyřčené, nepojmenované a svým způsobem tajemné vztahy základními stavebními kameny? Není pro divadelní kulturu lepší vytvořit v dané době aktuální, plnokrevný a barvitý překlad i s vědomím, že některé výrazy zestárnou, tak jak to dokázali Pellarovi?

I to by mohlo být předmětem dalšího studia.

Doporučuji práci k obhajobě a hodnotím ji jako velmi dobrou.

V Praze dne 8.9. 2015

Mgr. Ivana Slámová